

УДК 336.22:352

Русін В. М.,
викладач кафедри фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет

Реформування місцевого оподаткування в Україні

Початком формування інституту місцевого оподаткування в незалежній Україні можна вважати прийняття 20 травня 1993 р. Декрету Кабінету Міністрів України “Про місцеві податки і збори”, який визначив перелік місцевих податків і зборів. В процесі еволюції із 1993 р. по 2009 р. місцеві податки і збори так і не стали вагомим джерелом фінансового забезпечення реалізації повноважень органів місцевого самоврядування. Практика справляння місцевих податків і зборів в Україні свідчить про зростання із кожним роком надходжень від цих платежів. Якщо у 1993 р. в результаті справляння даних платежів місцеві бюджети отримали 0,31 млн. грн., то у 1998 р – 393,5 млн. грн., у 2003 р. – 592,4 млн. грн., у 2008 р. – 819,9 млн. грн. За останні 10 років річна

сума поступлень зросла більш ніж у двічі. Спостерігається позитивна тенденція до зростання абсолютної суми надходжень від місцевих податків і зборів, однак їх питома вага у сукупних податкових надходженнях місцевих бюджетів з кожним роком зменшується – із 3,5% у 2001 р. до 1,4 % у 2008 р. При цьому більшість зазначених коштів отримують бюджети великих міст (в основному обласні центри), а бюджети невеликих адміністративно-територіальних одиниць (в основному сільські), через відсутність об'єктів оподаткування отримують мізерну частку надходжень місцевих податків і зборів. Розглянувши досвід розвинутих країн світу можна констатувати, що одне з головних місць у складі доходів місцевих бюджетів займають саме місцеві податки і збори. Так, у Швейцарії, Данії і Люксембургу цей показник перевищує 70 %, у Норвегії – 50%, Фінляндії, Іспанії – 40%, Бельгії, Франції, Ісландії, Португалії – 30% [2, 76].

Розглянувши структуру надходжень місцевих податків і зборів в Україні, то можна зазначити, що загалом вона є не раціональною – більш ніж, 50% надходжень забезпечує лише ринковий збір, а більш, ніж 80%, – 2 види надходжень: комунальний податок і ринковий збір. У 2006 р. ці два види надходжень склали 82,6%, у 2007р. – 82,9%, у 2008р. – 81,4% надходжень усіх місцевих податків і зборів. Кошти від справляння 4 місцевих зборів (за участь на бігах на іподромі; за виграш на бігах на іподромі; з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; за право проведення кіно і телезйомок) протягом останніх років майже не надходять. Так, у результаті справляння цих зборів місцеві бюджети отримали 44 тис. грн. у 2006р., 108,28 тис. грн. – 2007р., 169,75 тис. грн. – 2008р. У 2008р. питома вага цих зборів у структурі місцевих податків і зборів склала 0,0145% [1].

В Україні порівняно з іншими країнами перелік місцевих податків і зборів є досить незначний. Якщо в українському законодавстві визначено 2 місцеві податки і 12 місцевих зборів, то у ряді країн їх кількість перевищує 100.

Отже, нині місцеве оподаткування в Україні не виконує ні фіскальної, ні регулюючої ролі. Місцеве оподаткування у нас виконує ніби другорядне значення щодо державного оподаткування, торкаючись лише тих об'єктів оподаткування, які або не становлять інтересу для державного фіску, або за своєю природою не можуть бути охоплені державними податками. Саме тому вітчизняна система місцевого оподаткування, потребує докорінного реформування у контексті зміцнення фінансових основ органів місцевого самоврядування.

Реформувати місцеве оподаткування в Україні необхідно шляхом введення в дію нових податків і зборів та надання статусу місцевих деяким загальнодержавним податкам. До місцевих повинні бути віднесені деякі з тих загальнодержавних податків, які і так традиційно надходять до місцевих бюджетів, зокрема, це податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств комунальної форми власності, податок із власників транспортних засобів та інших самохідних машин, плата за землю. Необхідно також упровадити податок на нерухомість, щодо

введення якого вже давно ведуться дискусії, а практичне втілення якого з року в рік відкладається. В окремих країнах світу питома вага податку з нерухомості в сукупних місцевих податкових надходженнях займає досить значну частку. Так, в Австралії ця частка складає 100%, у Канаді, Новій Зеландії, Великобританії частка – 90%, у США, Мексиці, Франції, Кореї, Нідерландах, Португалії – більше 50% [3, 571].

Необхідно також скасувати неефективні збори: за участь на бігах на іподромі; за виграш на бігах на іподромі; з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; за право проведення кіно і телезйомок; за видачу ордера на квартиру; за право проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей. Витрати органів на адміністрування цих платежів перевищують їх надходження.

Таким чином, в процесі реформування місцевого оподаткування ми повинні спиратися на досвід країн з розвинутою ринковою і з перехідною економікою, при цьому враховувати стан вітчизняної економіки. Реформувавши місцеве оподаткування, ми повинні зміцнити інститут місцевого самоврядування в Україні, що в свою чергу, призведе до підтримання на належному рівні суспільного добробуту населення.

Література

1. Звіти про виконання Державного бюджету України /річні/ – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/iik/doccataLog/list7cunDipM5096>.
2. Шевчук Н. Ю. Джерела формування фінансових ресурсів на місцевому рівні: теорія та практика / Н. Шевчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – №6(7.3). – С. 75-80.
3. Місцеві фінанси: підручник / [О. П. Кириленко, О. Р. Квасовський, А. В. Лучка, Б. С. Малиняк, В. В. Костецький, О. І. Тулай]; за ред. О. П. Кириленко. – К.; Знання, 2006. – 677 с.